

SEXSCEN, FLYKTINGPOLITIK OCH FRANSK IMPORT – FLERA FRIANDEN

De allra flesta av SVT:s publiceringar som togs upp vid Granskningsnämndens möte denna gång friades. Av sju ärenden friades sex helt och ett fälldes i ett avseende. Det program som fälldes var Uppdrag granskning om terrorattentatet på Drottninggatan och det fälldes för att en intervjuad person gav uttryck för en uppenbart kränkande syn på personer av arabiskt ursprung. Att detta kränkande uttalande förekom och lämnades okommenterat medförde att inslaget stred mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft. Programmet friades på övriga punkter. Bland frianden handlade det bland annat om en påannonsering där en formulering om "Rysslands invasion av Ukraina" friades då den inte bedömdes strida mot kravet på saklighet, en sexscen i ett drama som sändes på morgonen stred inte mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft, nämnden ansåg inte heller att det var osakligt att prata om flyktingpolitik i ett inslag om Socialdemokraternas politik och en dokumentär om socialistiska palats bedömdes inte strida mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INTERVJUSVAR VAR UPPEBART KRÄNKANDE – UG FÄLLDES

FÄLLT: Uppdrag granskning, SVT1, program om terrorattentatet på Drottninggatan i Stockholm; fråga om opartiskhet, saklighet, mediets genomslagskraft och otillbörligt gynnande. Dnr. 18/01466.

Programmet handlade om terrordådet på Drottninggatan och rättegången mot Rahmat Akilov. Programmet var även en granskning av Akilovs liv i Sverige fram till attacken.

Under programmet intervjuades olika personer som på ett eller annat vis kommit i kontakt med Akilov, bland annat en kvinna som varit hans närmaste granne. Hon berättade bland annat följande om att Akilov vid ett tillfälle hade frågat henne om hon ville ha hjälp att slänga sina sopor.

Granne: *"Jag sa "Nej, tack." Jag går. Jag vill inte kontakt i alla fall med, med arabiska. Jag orkar inte, jag är trött på folket."*

Reporter: *"Men han var inte arab?"*

Granne: *"Ja, jag vet inte, det är samma skitjäväl. Det är samma. Det är fanatic."*

En anmälare ansåg att kvinnan som intervjuades uttryckte hat mot araber och muslimer och att SVT inte tog avstånd från uttalandet.

I programmet fick tittarna också följa försvarsadvokaternas arbete. Advokaterna filmades bland annat i kontorsmiljö. Sammanlagt exponerades advokatföretagets logotyp tydligt i ca 12 sekunder.

En anmälare ansåg att exponeringen av advokatföretagets logotyp innebar ett otillbörligt gynnande.

I slutet av programmet sändes också en s.k. puff för ett inslag i SVT Play där programledaren sa: *"Under sin tid i Sverige, före attentatet, så hann Akilov med att renovera hus på Gotland. En av fastighetsägarna är komikern Özz Nujen. Hur hamnade Akilov där? Själv säger han att det var ett svartjobb. När jag intervjuar Özz Nujen så vill han inte kännas vid detta."* Efter det följde ett klipp från en intervju med Nujen.

En tredje anmälare var kritisk till intervjun med Nujen och ansåg att den var klippt så att den gav ett missvisande intryck.

SVT skrev i sitt yttrande bland annat att SVT kunde förstå att kvinnans uttalande kunde uppfattas som kränkande. Redaktionen bedömde att kvinnans uttalande riktades mot fanatiker och i det här fallet kvinnans granne som visat sig vara en övertygad jihadist som nyligen begått ett terrordåd.

Gällande frågan om otillbörligt gynnande betonade SVT bland annat att det var medvetet valda bilder som användes om information till tittarna och att företagets namn aldrig nämndes.

Angående frågan om opartiskhet och saklighet betonades bland annat att SVT anser att Akilovs påstående om svartjobb bemöttes av Nujen. Detta genom att det i speakertexten sammanfattades att Nujen *"inte vill kännas vid detta"*.

Granskningsnämnden fällde programmet i ett avseende, gällande bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft. Nämnden skrev att programmet innehöll ett kort inslag med en intervjuad person som gav uttryck för en uppenbart kränkande syn på personer av arabiskt ursprung. Att detta kränkande uttalande förekom och lämnades okommenterat medförde att inslaget stred mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

När det gällde frågan om otillbörligt gynnande skrev nämnden att det genom exponeringen uppkom ett gynnande av advokatbyrån. Med hänsyn till den relativt korta tid som varumärket exponerades gick gynnandet dock inte utöver vad som kunde accepteras med hänsyn till informationsintresset. Programmet stred därför inte mot bestämmelsen om otillbörligt gynnande.

Avslutningsvis konstaterade nämnden att den inte kunde finna att det gavs en så ofullständig bild av Nujen:s uppfattning gällande renoveringsarbetet på Gotland att det medförde någon överträdelse av kraven på opartiskhet och saklighet.

FÖRTYDLIGANDE OM FLYKTINGBOENDE FRIADE OPINION LIVE

FRIAT: *Opinion Live*, SVT1, 2018-01-25, inslag om att nyanlända fått undermåliga boenden i Staffanstorp; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 18/00325.

Det aktuella programmet var direktsänt från Staffanstorp i Skåne. Inslaget handlade om att Staffanstorp var den kommun i Skåne som var lägst rankad när det gällde att fylla den så kallade anvisningslagen, om att ordna boenden för flyktingar. Fokus för inslaget var att de husvagnar som Staffanstorps kommun hade anordnat som boende till nyanlända hade fått hård kritik för att vara undermåliga. Medverkade i debatten gjorde bland annat det lokala kommunalrådet och andra politiker och representanter för Svenska kyrkan i kommunen. En person från Syrien som bodde med sin familj på ett av Staffanstorps boenden uttalade kritik mot vad han upplevde som miserabla boendeförhållanden.

Ett antal anmälningar gjordes mot programmet, främst riktades kritik mot att det inte framgick att den intervjuade mannen från Syrien placerats på boendet i Staffanstorp av Malmö stad, alltså inte av Staffanstorp kommun själva.

SVT hänvisade i sitt yttrande till att det i första hand var Staffanstorps kommun som placerat familjer på det aktuella boendet. Den person som uttalade sig hade blivit något av en talesperson för de asylsökande på boendet, samt talade bättre engelska än andra i publiken som placerats på boendet

av Staffanstorp. Veckan efter, i nästa sändning av Opinion Live gjorde programledaren ett förtydligande där det framgick att mannen som uttalat sig var placerad av Malmö stad.

Granskningsnämnden skrev i sitt beslut bland annat att det enligt nämndens mening framställdes som att Staffanstorps kommun hade placerat den intervjuade personen på det kritiserade boendet. Detta var missvisande och SVT förtjänade kritik för detta, särskilt då SVT kände till sakförhållandet innan sändning. Nämnden beaktade dock att SVT veckan efter hade sänt ett förtydligande. Sammantaget ansåg nämnden därför att inslaget inte stred mot kravet på saklighet.

Vidare hade nämnden noterat att det i inslaget riktades kritik mot Staffanstorps kommun för boendeplaceringar vid ett boende som även Malmö stad nyttjat. Utgångspunkten för inslaget var dock att Staffanstorps kommun hade ordnat boenden som blivit kritiserade för att vara undermåliga. Ansvarig lokalpolitiker från Staffanstorp hade fått stort utrymme att bemöta kritik. Mot denna bakgrund ansåg nämnden att inslaget inte heller stred mot kravet på opartiskhet.

FORMULERING I PÅANNONS TILL INSLAG OM IMPORT AV GETTER FRIADES

FRIAT: Rapport, SVT1, 2018-02-05, kl. 19:30, inslag om import av franska getter i Sibirien; fråga om saklighet. Dnr. 18/00428.

Inslaget var ett reportage av SVT:s korrespondent i Ryssland som handlade om hur franska getter importerats till Sibirien för tillverkning av ostar. Importen var en följd av sanktioner och motsanktioner efter Rysslands agerande i Ukraina.

Påannonsen löd: *"Efter Rysslands invasion av Ukraina så införde EU sanktioner mot landet. President Putin svarade med att stoppa mängder av varor från väst. Importstoppet har bland annat lett till att det ryska jordbruket utvecklats. Vår korrespondent (-) rapporterar från mötet med franska getter i Sibirien."*

En anmälare reagerade mot formuleringen "Rysslands invasion av Ukraina" och ansåg att den var missvisande.

SVT påpekade i sitt yttrande att sanktionerna till följd av Rysslands agerande i Ukraina enbart omnämndes som en bakgrund till det som reportaget handlade om, import av getter och tillverkning av getost i Sibirien. Enligt nationalencyklopedin NE är invasion *"när militär från ett land går in i ett annat land för att erövra det"*. SVT skrev att det är oomstritt att rysk trupp gick in med syfte att ta över Krimhalvön, den del av Ukraina som senare annekterades av Ryssland. Det var denna formuleringen syftade på. Nämnden nöjde sig inte med detta utan begärde att SVT skulle visa grund för ordet "oomstritt" använts i yttrandet.

SVT lämnade ett tilläggsyttrande och citerade artiklar från Utrikespolitiska Institutet(UI) och NE. Bland annat citerade SVT en fördjupningsartikel från UI:s landguide om Ukraina där det stod följande: *"På halvön Krim i Svarta havet iscensatte Ryssland i februari 2014 en sorts lokal "revolution", noga planerad i Moskva enligt vad Putin senare avslöjade. Det lokala parlamentet ockuperades, den valda regeringen avsattes och rysktrogna politiker tog makten. Soldater från den ryska flottbasen i Sevastopol, som enligt ett avtal med Janukovytsj skulle få finnas där till åtminstone 2042, deltog i övertagandet och fick förstärkning från Ryssland."*

Nämnden konstaterade att inslaget handlade om en ostfabrik i Sibirien som hade importerat franska getter för tillverkning av ost efter att bland annat Ryssland infört så kallat importstopp. Som bakgrund till EU:s sanktioner och Rysslands importstopp nämndes "Rysslands invasion av Ukraina" i

påannonsen. Nämnden ansåg att formuleringen var en förenklad beskrivning av Rysslands annektering av Krimhalvön. Mot bakgrund av vad som framkommit i SVT:s yttrande anser nämnden ändå inte att formuleringen medför att inslaget strider mot kravet på saklighet.

SÄNDNING OM STÄNGNING AV GRANSKNING SVERIGES KANAL FRIADES

FRIAT: SVT Text, SVT Text, 2018-03-07, sändning om en avstängd Youtube-kanal; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 18/00801.

Sändningen i text-tv hade rubriken "Granskning Sveriges kanal stängs" och texten löd:

"Den högerextrema sajten Granskning Sveriges Youtubekanal har stängts av efter beslut av Google. Bakgrunden är att Expressen och Dagens Nyheter sedan en tid tillbaka varit i juridisk tvist med Granskning Sverige för att sajten publicerat upphovsrättsskyddat material från dem. GS har också sökt upp en advokat som tidningarna anlitat i dennas bostad, samt kontaktat advokatens familj. De brukar ringa upp journalister och politiker och försöka provocera fram känslomässiga svar som de sedan hårdredigerar och publicerar på Youtube. (GS = Granskning Sverige)"

Anmälaren ansåg att sändningen var osaklig och subjektiv och menade att det var partiskt att använda benämningen "högerextrema" eftersom det är en felaktig beskrivning av Granskning Sverige. I anmälan fanns också kritik mot den bild som förmedlades av organisationens arbetsmetoder och att det påstods att de ägnar sig åt bland annat hembesök, känslomässiga provokationer och "hårdredigering".

SVT ansåg att sändningen överensstämde med kraven på opartiskhet och saklighet. I yttrandet lyftes det bland annat fram att material med antisemitiska åsikter publicerats på Granskning Sveriges Youtube-kanal och att organisationens förgrundsfigur sagt att förintelsen var en lögn och uttryckt stöd för den våldsbejakande högerextrema organisationen Nordiska Motståndsrörelsen. I yttrandet hänvisade SVT också till Nationalencyklopedins definition av högerextremism: "*[...] förfäktandet av högerståndpunkter och värderingar som ligger långt utanför vad som är förenligt med politisk demokrati. Högerextremism har oftast företrätts av militanta grupperingar, ibland närmast att betrakta som kampgrupper, utanför det parlamentariska partiväsendet.*"

SVT gav också exempel från en granskning som tidningen Eskilstuna-Kuriren gjort som visade på Granskning Sveriges metoder där de ljuger om syftet med telefonsamtal som spelas in och klipper om inspelningarna kraftigt så att de ska bli underhållande istället för rättvisande. Formuleringen "hårdredigering" kom från en TT-text som refererade till denna granskning.

Granskningsnämndens bedömning var att ordvalet "den högerextrema" inte medförde att sändningen stred mot kraven på opartiskhet och saklighet. Inte heller på någon annan punkt som anmälaren tog upp ansåg nämnden att sändningen stred mot kraven.

DOKUMENTÄR OM SOCIALISTISKA PALATS VAR INTE PARTISK

FRIAT: K special, SVT2, 2018-03-02, dokumentär om socialistiska palats i Östeuropa; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 18/00824.

Dokumentären handlade om fyra olika palatsbyggnader i Moskva, Belgrad, Sofia och Bukarest. Programmet bestod huvudsakligen av intervjuer, arkiv- och propagandabilder samt bilder av och inifrån palatsen. Bland annat intervjuades personer som arbetade i eller hade deltagit i bygget av palatsen samt arkitekter och historiker. Den inledande speakertexten löd enligt följande:

Det var en tid för inte så länge sedan som människor var jämlika och levde i fred och broderskap. De var undersåtar till en ny sorts kungar och kungarnas palats var unika arkitektoniska skapelser som skulle påminna folket om att det fanns en absolut makt och en ljusare framtid. Vart och ett av dem är högst, störst, har världens största klocka eller tidens mest avancerade tekniska utrustning. Storslagna projekt som genomfördes på den tid då staten hade kollektivets bästa som sitt viktigaste politiska mål. Den tiden kallades socialism. Och nu när den tiden är över är det dags att återvända till socialismens palats och avslöja deras dolda hemligheter.

I dokumentären berättades bland annat om hur bland annat fångar användes som arbetskraft för att bygga Moskvas universitets gigantiska byggnad. Senare i filmen sa speakerrösten att *"totalitära regimer använder ofta framtvängade pengagåvor och gratisarbete som officiellt kallas frivilligt."* En medverkande talade om hur Jugoslavien hade en hög levnadsstandard med gratis skola och att alla hade arbete och kunde resa på semestrar. Dokumentären avslutades med en skildring av den blodiga revolutionen i Rumänien 1989 efter år av svår ekonomisk kris.

Anmälarna ansåg i huvudsak att programmet var okritiskt och att det utan ironi framställde kommunisterna i Östeuropa som ett lyckorike som gått förlorat.

SVT framförde i yttrande till Granskningsnämnden att det fanns en ironisk underton som väl framgick och att det rörde sig om en bulgarisk produktion som hade ett tydligt fokus på arkitektur och stadsplanering i förhållande till ideologier och inte om livet i öst under kommunisterna i allmänhet. Det framgick även tydligt att visst propagandamaterial var arkivbilder. Vidare uttalade sig flera medverkande kritiskt om palatsen och de kommunistiska diktaturena.

Granskningsnämnden ansåg att utgångspunkten att skildra palatsen och dess koppling till de forna regimerna framgick tydligt, liksom en ironisk udd i framställningen. Nämnden beaktade även vad SVT framfört om att den dramaturgiska uppbyggnaden började i en idealiserad och propagandistisk bild av palatsen som sedan nyanserades och slutade i en skildring av revolutionen mot kommunistregimen i Rumänien. Mot den bakgrunden kunde nämnden inte finna att anmälarnas kritik innebar att programmet stred mot kraven på opartiskhet och saklighet.

SEXSCEN I DRAMA PÅ MORGONEN FRIADES

FRIAT: Herrens vägar, SVT1, 2018-04-29, kl. 8:45, sändning av ett avsnitt med en samlagsscen; fråga om televisionens särskilda genomslagskraft. Dnr. 18/01540.

Programmet var ett avsnitt av den danska dramaserien *Herrens vägar*, ett drama om en familj i kris. I centrum stod den karismatiska prosten Johannes Krogh, hans hustru och deras två vuxna söner. De tillhörde en konservativ prästsläkt som behövde förhålla sig till att världen och de själva förändras. Avsnittet sändes i repris tidigt på morgonen.

Anmälaren hade reagerat på att det förekom en samlagsscen så tidigt på morgonen.

SVT yttrade sig och antog att anmälaren syftade på en kort kärleksscen på cirka 40 sekunder strax efter sex minuter in i sändningen. En man och en kvinna (en av sönerna och hans fru) omfamnade varandra på ett ömsint sätt, på avstånd syntes hur de klädde av sig och inledde ett samlag i sin gemensamma säng. Skildringen var inte närgången. Det syntes inga könsorgan, bilden var mörk och scenen skildrades på avstånd. Avsnittet sändes vid en tidpunkt när SVT förväntas visa varsamhet med sexuella skildringar som kan verka skrämmande för barn. SVT förstod att anmälaren har upplevt skildringen som stötande, men ansåg ändå att den aktuella scenen inte var en sådan avancerad sexuell framställning som med hänsyn till sändningstiden innebär att sändningen stred mot bestämmelsen om mediets genomslagskraft. Scenen borde också ses i sitt sammanhang. Det fanns bara vuxna i

anslutning till scenen. Den skildrade alltså inte ett händelseförlopp som barn direkt kunde identifiera sig med.

Granskningsnämnden konstaterade att samlagsscenen sändes vid en tidpunkt då varsamhet ska iakttas i fråga om avancerade sexuella framställningar. Nämnden gick ändå helt på SVT:s linje och tyckte inte att den aktuella scenen var en så avancerad sexuell framställning att den stred mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

INTE OSAKLIGT ATT TALA OM FLYKTINGPOLITIK

FRIAT: Rapport, SVT1, 2018-05-04, kl. 19:30, inslag om Socialdemokraternas politik; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 18/01563.

Inslaget sändes samma dag som Socialdemokraterna presenterat sin nya migrationspolitik. Det påannonserades på följande sätt:

”Ja, Socialdemokraterna stramar åt sin migrationspolitik inför valet. I dag gav partiet beskedet att man vill permanenta dagens mer strama asyltagstiftning tills EU har enats om en gemensam asylpolitik.”

Inslaget inleddes med ett inslag från presskonferensen och en redogörelse för Socialdemokraternas förslag till ny asyltag. Statsminister Stefan Löfven intervjuades och Paula Bieler (SD), Jonas Sjöstedt (V), Annie Lööf (C) och Maria Ferm (MP) fick kommentera förslaget. Därefter följde ett samtal mellan programledaren och Rapports inrikespolitiska kommentator.

En anmälare skrev att Rapports kommentator ”gång på gång kallar asylsökande för flyktingar”. Det finns olika uppfattningar om huruvida de som kommer till Sverige efter att ha passerat ett antal länder som är säkra verkligen är flyktingar eller om de väljer att komma till Sverige av ekonomiska skäl. Enligt anmälaren gynnade kommentatorn de partier som vill betrakta de nyanlända som flyktingar och motarbetade de som anser att många av de nyanlända inte är flyktingar.

SVT fick yttra sig över sakligheten i ordvalet och påpekade att kommentatorn inte använde ordet ”flyktingar”. Det ordval som anmälaren troligen syftade på var att kommentatorn vid tre tillfällen använde ordet ”flyktingpolitik”. Enligt Nationalencyklopedin NE är begreppet detsamma som ”offentliga beslut om flyktingstatus, flyktingmottagande och internationell flyktinghjälp”, det vill säga det som Socialdemokraternas förslag handlade om.

Granskningsnämnden konstaterade att begreppen flyktingpolitik och flyktingmottagande förekom i inslaget men att ordet flyktingar inte användes. Mot bakgrund av SVT:s yttrande anser nämnden inte att inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!